

Datum: 23-4-2025
Status: Definitief

Protocol archeologische toevalsvondsten Gemeente Dordrecht, Hel- en Zuilespolder

Artikel 1. Het Project

Sinds 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) van kracht. De algemene doelstelling van de KRW is om aquatische ecosystemen en terrestrische ecosystemen die afhankelijk zijn van water, te beschermen tegen verdere achteruitgang en om deze ecosystemen in kwaliteit te verbeteren. Het gebied Boven en Beneden Merwede is aangewezen als KRW-Waterlichaam. In verband hiermee zullen in de Hel- en Zuilespolder zoetwatergetijdengebied worden gecreëerd. Om te zorgen dat er voldoende ruimte is voor het water om zich in de polder te verspreiden, worden bestaande watergangen verruimd, taluds verflauwd en nieuwe kreken aangelegd.

De aan te leggen getijdengeulen kunnen afhankelijk van de diepte van de geulen mogelijk archeologisch relevante resten raken. Vestigia (document: 121627-EFO-VV3.2/23-018.844) heeft op de locaties in 2023 archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd, waaruit is gebleken dat de kans op het aantreffen van archeologische resten klein is. Het bevoegd gezag (Gemeente Dordrecht) heeft na dit onderzoek het gebied tot een diepte van 1,8 m -NAP vrijgegeven van verdere archeologische onderzoeksverplichtingen. De geplande werkzaamheden gaan niet dieper dan 1,2 m -NAP en zullen het archeologisch niveau op 1,8 m -NAP niet verstoren.

Omdat archeologische toevalsvondsten nooit geheel uit kunnen worden gesloten, ook niet in een vrijgegeven gebied, is dit document opgesteld ten behoeve van de te contracteren aannemer van Rijkswaterstaat.

Artikel 2. Wat is een archeologische toevalsvondst van algemeen belang?

Een archeologische toevalsvondst van algemeen belang is een archeologische vondst die niet tijdens een archeologisch onderzoek of opgraving wordt gedaan ([artikel 5.10](#) Erfgoedwet). Dit houdt in dat het plangebied is vrijgegeven door het bevoegd gezag. Binnen de scope van het project is eerder archeologisch onderzoek uitgevoerd en wordt de resterende archeologische waarde als laag ingeschat. Onder archeologisch (voor)onderzoek worden de volgende onderzoeken verstaan:

- Bureauonderzoek (BO)
- Booronderzoek (IVO-O)
- Proefsleuven (IVO-P)
- Archeologische opgraving (DO)

Wanneer een gebied is vrijgegeven betekent dat echter niet dat de werkzaamheden ongestoord door mogen gaan. Het Europese verdrag van Valletta ([artikel 4](#)) verplicht elke partij ertoe maatregelen te nemen voor de fysieke bescherming van het archeologische erfgoed door, naar gelang de omstandigheden, zorg te dragen voor:

- **I.** De verwerving, of de bescherming door middel van andere passende middelen, door de overheid van gebieden bestemd om archeologische reservaten te vormen;
- **II.** De conservering en instandhouding van het archeologische erfgoed, bij voorkeur in situ;
- **III.** De inrichting van passende bewaarplaatsen voor archeologische overblijfselen die van de oorspronkelijke vindplaats zijn verwijderd.

- **IV.** Het bevoegd gezag zal zich inspannen om de toevalsvondst zo snel mogelijk te onderzoeken binnen de afgesproken termijn uit artikel 5, dit om het archeologische onderzoek nog zinvol te laten zijn.¹

Artikel 3. Mogelijke oorzaken stilleggen werkzaamheden en vervolgstappen

De volgende categorieën vondsten kunnen tijdens de realisatiefase in aanmerking komen voor het tijdelijk stilleggen van de werkzaamheden om nader archeologisch onderzoek mogelijk te maken zoals beschreven in artikel 5 van dit document:

1. Geïsoleerde vondst(complex)en waarvan bekend is dat ze lastig of niet te prospecteren zijn: deposities, scheepswrakken, kano's, knuppelpaden, etc. Op basis van het bureauonderzoek én op landschappelijke gronden zijn dergelijke complextypen niet uit te sluiten;
2. Een vondst die, of vondstcomplex dat, niet in de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied benoemd of onderkend is;

Een archeologische toevalsvondst moet altijd worden gemeld bij de RCE en het vakteam erfgoed/archeologie of de gemeentelijk archeoloog van de gemeente Dordrecht.

Afhankelijk van het archeologiebeleid van de gemeente kan één van de drie volgende scenario's ontstaan:

1. De kosten en technieken voor de opgraving stijgen uit boven de capaciteit van het project. Er volgt een planaanpassing zodat de vondst in de bodem bewaard blijft (in-situ).
2. De archeologische waarde van de vondst is erg laag en de vondst kan verloren gaan.
3. Er wordt gekozen om de archeologische vondst op te graven.

Bij uitzondering kan er ook voor worden gekozen om het project door te laten gaan onder archeologische begeleiding van een KNA-archeoloog. Deze methode valt nog onder het protocol opgraven en wordt nog bestempeld als archeologische opgraving.

Wanneer er wordt besloten dat de vondst van wetenschappelijke waarde is, kan gekozen worden voor deponering. Afhankelijk van de locatie dient er anders gereageerd te worden op het aantreffen van een toevalsvondst.

Artikel 4. Instructies Opdrachtnemer

Bij het aantreffen van toevalsvondsten zijn er verschillende protocollen die gevolgd dienen te worden. Hieronder wordt beschreven hoe toevalsvondsten op landbodems dienen geregistreerd te worden en deze moeten worden verwerkt.

- Opdrachtnemer instrueert tijdens toolbox-meetings graafmachinisten en ander betrokken personeel van Opdrachtnemer die werken aan het ontgraven van de bovengrond en anderszins de bodem verstoren, in het herkennen van archeologische resten; de gemeente Dordrecht biedt hierbij aan om bij de (eerste) toolbox-meeting een toelichting te verzorgen;
- Graafmachinist of andere medewerker Opdrachtnemer doet melding vermoedelijke vondst bij de RCE en het vakteam erfgoed/archeologie of de gemeentelijk archeoloog van de gemeente Dordrecht;
- Opdrachtnemer legt de situatie met foto's en film vast. Smartphone opnames zijn hiervoor toegestaan;
- Opdrachtnemer voorziet Opdrachtgever van beeldmateriaal bij de meldingen (SMS, Whatsapp, email) en nadere praktische informatie ten aanzien van de eventuele gevolgen voor het werk, zodat door Opdrachtgever een eerste inschatting/afweging kan worden gemaakt;
- Opdrachtnemer meldt de vermoedelijke vondst middels het [digitale formulier](#) bij de RCE. Dit kan desgewenst ook door gemeentelijke archeoloog gedaan worden.
- Afhankelijk van de veronderstelde wetenschappelijke waarde van de vondst kan de RCE vragen om deponering. Dit dient over het algemeen bij gemeentelijk depot/"het Stadsdepot" te gebeuren.

¹ Kamerstukken II 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 557.

- De locatie van de toevalsvondst dient hierbij in acht genomen te worden, wanneer deze binnen gemeentelijke grenzen is aangetroffen dient men eerst de gemeente op de hoogte te stellen.
- Het is niet verplicht om alle toevalsvondsten te deponeren, echter dient de vondst wel 6 maanden na het aantreffen bewaard te worden, zodat er later besloten kan worden of de vondst van archeologische waarde is.

Artikel 5. Afspraken Rijkswaterstaat en bevoegd gezag omtrent toevalsvondsten

Inmiddels is enige ervaring opgedaan met de omgang met deze '*toevalsvondsten*' en welke verantwoordelijkheden betrokken actoren (kunnen) hebben als het gaat om een zorgvuldige behandeling van het bodemarchief. In feite kan gesproken worden van nazorg. Om te zorgen dat zowel het bevoegd gezag en de aannemer hun taken naar behoren uit kunnen voeren wordt voorgesteld om een aantal afspraken te maken over de omgang met een toevalsvondst tijdens dit project.

- Om de doorlooptijd van het project te waarborgen wordt met bevoegd gezag afgesproken om binnen 48 uur na aantreffen van een toevalsvondst te reageren met een eventuele vervolgactie. De termijn van 48 uur is overgenomen uit de door Rijkswaterstaat bij projecten te hanteren "Rijkswaterstaat Brede Afspraak Archeologie" die met de RCE in 2016 is overeengekomen.
- De aannemer dient bij het aantreffen van een toevalsvondst maatregelen te treffen om verdere verstoring te voorkomen door bijvoorbeeld te gaan werken op een andere plek binnen het werkgebied.
- Mocht dit echt niet mogelijk zijn door bijvoorbeeld ruimtegebrek dan zal de aannemer het aangetroffene apart te leggen en afdekken tot het bevoegd gezag de vondst verder kan verwerken.
- In het geval van een (kleine) vondst zoals een potscherf dient de aannemer via de hiervoor beschreven stappen melding te maken van de toevalsvondst.